

Työn muistot talteen
Kirjoituskilpailun
satoa

Scanstockphoto

Kemikaaliostaja
keskellä kumousta

Vallankaappaus

■ Tuontipäällikön päiväkirja
kertoo, kuinka suomalainen
kemikaaliostaja joutui keskelle
maailmanpolitiikan pyöritystä.

Arto Manninen

MAANANTAI 19.8.1991

Herätyskello ei ollut päällä, mitä ihmettä!

Heräsin vasta 6.15. Tuli kiire. Olin luvannut olla valmiina klo 7:ksi. Tänään minun piti lähteä Juhan kanssa Moskovaan työmatkalle. Sain juuri pakattua laukut valmiiksi kun Juha tuli ovelle.

Ehdin vilkaista 3Satin dollarikurssin: Singapur 1.78, mitähän maailmalla on tapahtunut? Äsken kurssi oli vielä 1.76.

Taksissa Seutulan lentoasemalle kuuntelimme STT:n seitsemän uutiset: ”Gorbatsov on estynyt hoitamasta presidentin tehtäviään, valta on siirretty varapresidentti Janajeville. Päätös on voimassa seuraavat kuusi kuukautta.”

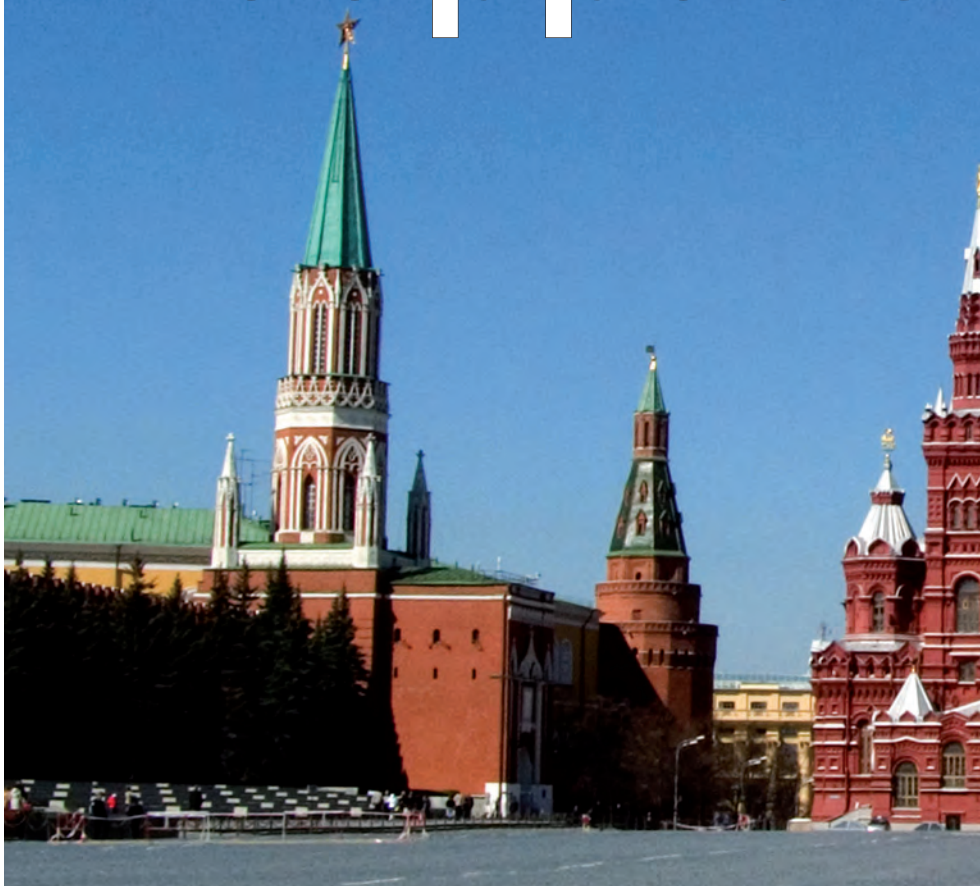
Vaikenimme hölmistyneinä.

Mitä tämä saattaisi tarkoittaa? Oliko Gorba syösty vallasta? Oliko hän sairastunut vakavasti vai oliko hän jopa kuollut?

Tarkoittaako tämä sitä, että Neuvostoliitossa palataan vanhaan komentotalouteen, tai sitä että alkaa ennennäkemätön verenvuodatus Moskovassa ja muualla NL:ssa.

Ja meidän pitäisi nyt matkustaa keskelle tuota kehitystä!

Lentoasemalla Finnairin Loungessa istuimme jännittyneinä. Juha tiiraili CNN:n lähetystä, minä keskustelin Kaukomarkkinat Oy:n Kozlovin kanssa. Hän rauhoitteli tilannetta: ei tilanne vaikuta vaaralliselta, ei tule nopeita mullistuksia.

Helppohan hänellä oli noin sanoa, kun itse oli lentämässä Tukholmaan.

Finnair lensi Moskovaan lähes aika-aulun puitteissa. Olimme perillä 10.50, vain puoli tuntia aikataulusta jääneenä. Lentoemot tarjoilivat auliisti konjakki-ryppyjä. Passitarkastuksessa puhalsin Renault-konjakin höyryjä inhottavasti päin neuvostoliittolaista passipoliisia.

Moskovan lentoasemalla oli vastassa uskollinen kuljettajamme Zora. Istuimme Audi-kasikymppiseen ja kuuntelimme radiota matkallemme toimitoon.

Neuvostoliiton valtion poikkeustilakomitean puheenjohtaja Janajev luki tiedotetta. Valta on siirretty kahdeksan hengen presidenttineuvostolle, johon kuuluu mm. sisäministeri Pugo, KGB:n

päällikkö Krushkov ja puolustusministeri Jasov.

Komitea kehottaa työläisiä, talonpoikia, työtätekeviä, lukeneistoa, kaikkia neuvostoihmisiä mitä pikimmin palauttamaan työkurin ja järjestyksen. ”Koskaan ennen ei seksin ja väkivallan propaganda ole maan historiassa saanut sellaista laajuutta, että se uhkaa tulevien polvien terveyttä ja elämää.”

”Valhetta”, huusi Zora joka kolmannen lauseen jälkeen raivoisasti ja oli ajaa ulos tieltä.

Moskovan keskusta oli suljettu autoliikenteeltä. Ruuhkat olivat valtavia. Olimme Thomeston toimistolla klo 12.00.

”Tam tanki”, huusi Tanja ja kaikki ryntäsivät ikkunaan.

Kremlissä

”Valhetta”, huusi Zora joka kolmannen lauseen jälkeen raivoisasti ja oli ajaa ulos tieltä.

Kymmeniä panssarivaunuja ajaa hurjasteli pitkin Leninskij Prospektia kohti keskustaa. Asfaltin pinta kuoriutui telojen alla.

Klo 13.00: päivän ensimmäiset neuvottelut Rospotrebojuzissa, Venäjän federaation alaisuuteen kuuluvassa yrityksessä. Kumppanimme katselivat neuvottelujen aikana vähän väliä ulos ikkunasta. Tilanne oli rauhallinen, mutta jännittynyt.

Klo 18.00 olimme takaisin toimistolla. Syötiin päivällinen Tehnoexportin edustajien kanssa, mukana oli myös Mylle, JP ja natsalnik Petri.

Illalla valuiimme Juhan kanssa SKVT:n datshalle, keskelle suurta metsää lähellä Moskva-jokea. Taloudenhoitaja Galina oli meitä iloisesti vastassa.

Tämän jo keski-ään ohittaneen sivistyneitä käytöstapoja harrastavan naisen väitettiin olevan korkea-arvoisen KGB-upseerin vaimo. Hän oli sitä mieltä että nyt vihdoin maan asiat saadaan kuntoon! Kauan eläköön kommunismi.

Luin ennen nukkumaanmenoa päivän tunnussanan, se sattui olemaan virrestä 507: ”Niin kuin tuuli lakaisee lehdet pitkin maata, moni meistä pakenee, iloita ei saada, kun on mieli toivoton eikä ole määrää. Valheen henki armoton johtaa tietä väärää.”

TIISTAI 20.8.1991

Aamulla heräsin väsyneenä. Olin nukkunut huonosti.

» » »

Kymmeniä panssarivaunuja ajaa hurjasteli pitkin Leninskij Prospektia kohti keskustaa.

► ► ►

Oli unta tai totta, mutta heräsin vallankumouksen toiseen aamuun. Poikkeustilaan.

Ulkona oli harmaata ja tihkusadetta.

Zora tulee hakemaan meitä klo 8.30. Matkalla keskustaan päin huomasi, että panssareiden määrä oli lisääntynyt teiden varsilla.

Zora kertoi, että yön kuluessa kymmennittäin neuvostosotilaita oli liittynyt Venäjän kannattajiin aseidensa kanssa. Venäjän tukijat

**Toivottavasti
sotilaspoijilla
pitää kantti eikä
liipasinsormi
herkistele.**

olivat ryhtyneet puolustamaan Venäjän parlamenttia.

Monet tiet oli tukittu kokonaan pans-

sarivaunuilla ja joutuimme etsimään uusia reittejä päästäksemme neuvotte-
luihin.

Etikkahapponeuvottelut menivät olosuhteisiin nähden hyvin VPTO:ssa. Rouva Pavlova tuntui olevan oikeitten ihmisten puolella. Sovittiin 200 tonnin koe-
rystä, toimitus syyskuun alussa.

Klo 12.30 olin jälleen toimistolla. Syötiin lounasta eilisellä kokoonpanolla Tehmasimportin edustajien kanssa. Tarjolla oli possupaistia ja nostettiin maljoja menneisyydelle ja tulevaisuudelle.

Jätettiin vallankumous vähäksi aikaa seinien ulkopuolelle.

Klo 14.00 minun piti olla hiilineuvotte-
luissa SKVT:lla. Mutta niiden toimisto onkin aivan Kremlin vieressä. Sinne ei pääsekään tässä tilanteessa autolla.

Menin siis metrolla. Noustessani Pros-

pekt Marxin aukiolle näin pitkän panssariryhmyksen suojaamassa Kremlä. Ympäri oli kymmeniä tuhansia seuraamassa tilannetta jännittyneinä.

Nyt tilanne näytti tosi pahalta. Toivotavasti sotilaspoijilla pitää kantti eikä liipasinsormi herkistele.

Hiilineuvottelut eivät olleet rohkaisevia. Kaivostyöläiset suunnittelivat parhaillaan lakkotoimia. Näyttää siltä että joudumme soveltamaan Force Majeuria jo ensimmäisessä toimituksessa Lahden Lämpövoimalle.

Illalla menimme Juhan kanssa edustuston saunaan lepuuttamaan hermojamme. Lämpimät höyryt rauhoittivat mukavasti, kunnes Zora ryntäsi sisään ja ilmoitti, että Moskovaan on julistettu ulkonaliikkumiskielto ja se astuu voimaan klo 23.00.

Meillä oli tunti aikaa poistua majapaikkaan.

Jomme vielä viimeiset Martell-konjakit jonka jälkeen Zora kuljetti meidät datshalle. Hän aikoi mennä yöksi seuraamaan tilannetta.

Senkin ruslaksi, tulekin aamulla hake-
maan meidät takaisin keskustaan!

KESKIVIIKKO 21.8.1991

Heräsin aamulla sekavissa tunteissa kuten edellisenäkin aamuna. Tähänhän alkaa jo tottua!

Sain matkaradiostani kuulumaan Suomen lyhytaaltolähetyksen. Kuulin, että yön väkivaltaisuuksissa oli kuollut ainakin kolme ihmistä.

Zora tuli ajoissa. Hän ja Galina kävivät värikkään keskustelun sillä aikaa, kun söin Juhan kanssa aamupalaa.

Galina nuhteli Zoraa siitä, että tämä oli tahallaan uhmannut ulkonaliikkumiskieltoa ja aiheuttanut siten häiriötä ja levottomuutta.

Zora poistui mielenosoituksellisesti huoneesta. Sellainen tapaus.

Toimistolla oli apeat tunnelmat. Suomen ulkoministeriö on tehnyt evakuointisuunnitelman Moskovassa asuvan 950 suomalaisen varalta.

Amerikkalaiset ja ranskalaiset ovat jo lähteneet maasta.

Zora vei minut klo 14.00 lentoasemalle.

Hän kertoo, että aamun aikana yhä useampi sotilas on liittynyt Venäjän ja Jeltsinin puolelle, ja näyttää siltä että vallankumous oltaisiin torjumassa.

Huhujen mukaan osa poikkeustilakomiteasta on vakavasti sairastunut ja osa on pakenemassa maasta.

Klo 16.30 Finnairin perämies kertoo lentokoneessa, että virallisten tietojen mukaan vallankumous on epäonnistunut.

Tieto saa matkustajilta varauksettomat aplodit. Jännitystarina on päättynyt.

Saavun kotiin aikataulun mukaisesti.

Epilogi

Sain tilattua Suomeen 200 tonnia etikkahapon anhydridiä, mikä olikin matkan minimimitavoite.

Samalla pääsin todistamaan vallankaappausyritystä ja uuden Venäjän historiallista alkukäihinöintiä. Jälkimmäisestä tapahtumasta varmaan riittää enemmän muisteltavaa ajan oloin. □

Sirpin ja vasaran viimeinen hulmahdus. Epäonnistuneesta kaappauksesta tuli lähtölaukaus Neuvostoliiton hajoamiselle joulukuussa 1991.

Scanslockphoto

Neljännesvuosisata

Kemian laukukuryssänä

■ Kemikaalikauppa voi joskus olla yllättävän värikästä, osoittaa Arto Mannisen kilpakirjoitus.

Päivi Ikonen

Suomalainen ei vähästä hätkähdä.

Supervallan mullistusta aitiopaikalta seurannut **Arto Manninen** ei muista suuremmin järkyttyneensä, vaikka joutui miltei kosketusetäisyydeltä katselemaan puna-armeijan panssarivaunujen äkillistä vyöryä rauhallista lomakautta viettäneen kaupungin kaduille.

”Se oli tuoreen myyntipäällikön ensimmäinen työmatka. Olin juuri kesällä aloittanut Thomestossa ja lähtenyt sitten kemikaaliostoksille Moskovaan. Firman tiloissa tuntui kuitenkin turvalliselta, tapahtui ulkomaailmassa mitä tahansa”, Manninen kertoo lähes kaksi vuosikymmentä myöhemmin.

Ympäristön kaaoksesta piittaamatta nuori ostaja piti katseen tiukasti pallossa. Neuvottelut vietiin läpi ja nimet sopimukseen saatiin.

”Ja toimituskin tuli ajallaan perille. Ei poliittisella myllerryksellä siihen ollut vaikutusta.”

Neuvostoliitolle elokuun 1991 putšin sijaan merkitsi lopun alkua. Varapresidentti **Gennadi Janajevin** ja tämän kumppaneiden uhkayritys syrjäyttää uudistusmielinen pääsihteeri **Mihail Gorbatsšov** kariutui, kun karismaattinen **Boris Jeltsin** kipusi tankin katolle ja sai kansan puolelleen.

Se kuitenkin käynnisti sekä neuvostomaan viimeiseksi jääneen johtajan lähtölaskennan että koko valtion perustan pettämisen. Neuvostoliitto pyyhittiin maailmankartalta joulupäivänä 1991, eikä vanhoillisten kommunistien toinenkaan kaappausyritys lokakuussa 1993 kyennyt valtiota kartalle palauttamaan.

Imperiumin kuolinkouristukset ja uu-

den Venäjän kivulias synty heijastuivat sittemmin myös kemikaalikauppaan, sillä vastapuolen romahtaneet rakenteet piti pystyttää alusta alkaen uudelleen.

”Koko 1990-luvun alku oli aika villiä aikaa. Toimitussuhteet muuttuivat kokonaan, ja mielikuvitustaan joutui kylä monessa kohtaa käyttämään. Mukana hääri iso liuta erilaisia välikäsiä ja onnenonkijoita”, idänkaupan veteraani muistelee.

”Vastakaupatkin olivat siihen aikaan vielä yleisiä. Suomesta vietiin Venäjälle kenkiä ja vaatteita ja tuotiin sitten muun muassa kemikaaleja”, Manninen kuvailee nuoremman sukupolven mielestä epäilemättä eksoottista neuvostoajan perintöä.

Kieli ja kulttuuri hallussa

Tätä nykyä tilanne maassa on kauppasuhteiden osalta kuitenkin vakaa.

”Hyvin samantyyppistä Venäjän kauppa on nyt kuin muidenkin maiden kanssa. Sopimukset solmitaan suoraan tehtaiden kanssa”, sanoo Manninen, joka on vuodesta 2001 vetänyt omaa yritystään.

Helsingissä toimiva Neuvox Oy tuo maahan teollisuuskemikaaleja, esimerkiksi juuri Venäjältä.

”Logistiikka läheltä rajan takaa on sujuvaa ja tuotteilla hyvät markkinat Suomessa”, Manninen perustelee firmansa strategiaa.

Kaupanteko on alalla, muun muassa Petro Carbo Chemissä ja Aspokemissä, koko työikänsä viihtyneellä tuotantotalouden diplomi-insinöörillä verissä ja slaavilainen kielikin taskussa.

Suomussalmella syntynyt ja kasvanut ja Lappeenrannassa opiskellut Manninen kertoo kiinnostuksen itäisen naapurin oloihin ja kulttuuriin heränneen jo pelkästään maantieteellisistä syistä.

”Sitten opiskelin kielen, mistä on ollut todella suuri hyöty työelämässä. Meitä venäjää puhuviahan ei tällä alalla paljon ole.”

Kemianteollisuus on sekin tullut matkan varrella tutuksi, vaikka kemian opinnoita ei Mannisella ”pakollisia kursseja enempää” takana olekaan.

Monivaiheinen ura on tallentunut päiväkirjan sivuille, joilta se on helppo palauttaa elävänä mieleen. Mutta mikä sai Mannisen lähettämään tekstinsä myös kirjoituskilpailuun?

”No, tulivat keväällä täyteen pyöreät vuodet, puoli vuosisataa. Keräilin merkkipäivää varten kokoon kaikenlaisia muistoja elämän varrelta ja tulin siinä ajatelleeksi, että esimerkiksi nuo dramaattiset hetket saattaisivat kiinnostaa muitakin.” □

Kirjoita meille!

Kerro omista muistoistasi ja kokemuksistasi *Kemia*-lehden lukijoille. Kirjoitusohjeet löydät lehden numeroista 2–4/2009 sekä osoitteesta www.kemia-lehti.fi.